

VIŠI PRIVREDNI SUD NR HRVATSKE

Prvostepena presuda od 20.III 1962.

Vijeće: Zvone Rihtman, prof.dr Vladislav Brajković, prof.dr
Natko Katičić

Zapljena broda - Pravne mane broda - Država koja je, u skladu sa svojim internim propisima, zaplijenila strani brod ne odgovara kupcu toga broda, ako kasnije brod bude oslobođen zapljene

Jugoslavenski nadležni organi zaplijenili su jedan talijanski brod zbog carinskog prekršaja. O ovoj zapljeni raspravljao je i Vrhovni sud, koji ju je proglasio zakonitom. Na licitaciji brod je bio prodan jednom jugoslavenskom državljaninu, koji ga je upisao u jugoslavenski upisnik brodova. Opremio ga je posadom i opremom, i stavio u upotrebu. Međutim poslije nekog vremena pobjegla je posada s brodom u Italiju. Talijanski organi oslobodili su brod zapljene, i predali ga bivšem vlasniku.

Tužitelj, koji je kupio brod od FNRJ, ustaje tužbom protiv države FNRJ i zahtijeva: da se ugovor o kupnji broda raskine, da mu tuženi vrati kupovninu, da mu naknadi pretrpljenu štetu, i da mu plati troškove postupka.

Po tužiteljevom shvaćanju tuženik mu je prodao brod koji je imao pravnu manu, jer se tužiteljevom vlasništvu na brod suprotstavilo jače vlasničko pravo treće osobe na isti brod, i to prema pozitivnim propisima Republike Italije. Sadržaj pravne mane je dakle u tome što je predmetni brod u međunarodnim okvirima tuđe vlasništvo, a ovo je došlo do izražaja u punoj snazi čim je brod došao pod suverenitet strane države, pa time i strane jurisdikcije. Stoga spor treba razmatrati u svjetlu međunarodnog javnog prava, jer se i pravna mana pojavila tek onda kad je brod izišao iz državnih granica FNRJ.

Obzirom na pravnu manu, za koju tužitelj u času kupnje nije znao, jer mu je tuženi zatajio, tužitelju je čim je za nju doznao nastalo pravo da zahtijeva raskid ugovora i vraćanje plaćene kupovnine. Budući da je tužitelj u vrijeme dok je brod bio u njegovom posjedu isti opremio potrebnim i propisanim inventarom, koji je sada zajedno s brodom izgubio, tužitelj trpi štetu u vrijednosti inventara. Za štetu mu odgovara tuženik, koga tužitelj smatra krivim zbog toga, što su njegovi nadležni organi propustili međunarodno osigurati valjanost i izvršnost domaćih upravno-kaznenih mjera oduzimanja broda u korist FNRJ; jer kad bi to bilo izvršeno, Republika Italija bila bi dužna u odnosnim pomorskim registrima provesti nastalu promjenu vlasništva, pa tako i vratiti cijeli brod s inventarom.

Tuženik se odupire tužbenom zahtjevu. Brod je prešao u vlasništvo FNRJ na temelju zakonskih propisa FNRJ, što je pravomoćno utvrđeno u upravnom sporu presudom Saveznog Vrhovnog suda. Tužitelju je u času kupnje bio poznat način kojim je tuženik stekao vlasništvo broda, a tuženik se sam u tom času nalazio u nesmetanom korištenju svoga prava. Vlasničko pravo tuženikovo bilo je stoga bez pravnih mana, i kao takvo je preneseno na tužitelja. Osim toga tužitelju su prouzročili štetu članovi njegove posade, koji su s brodom pobjegli u Italiju, pa tuženik ne odgovara za posljedice njihovih čina, jer to nisu osobe u službenom odnosu s FNRJ. Tuženik ističe i prigovor prekluzije, jer je od zaključenja pravnog posla pa do dana tužbe protekao trogodišnji prekluzivni rok.

Sud nije udovoljio tužbenom zahtjevu.

Tuženikov prigovor prekluzije ne stoji, jer prema pravnim pravilima, koja se u ovom slučaju moraju primijeniti /novelirani paragraf 933 bivšeg OGZ/, prekluzivni rok počinje teći kod pravnih mana od časa kad je protiv stečnika istaknut zahtjev u pogledu stvari. Tužitelj je podnio tužbu prije istoka tri godine od časa zapljene broda od strane talijanskih organa.

Ne stoji ni prigovor tužitelja da je vlasništvo tuženika na brod imalo pravnu manu. U okviru prava FNRJ i postupak tuženikov /javna prodaja/ i prava tužiteljeva stečena u tom postupku jesu bez mane. Za postupak to je dokazano i presudom Saveznog Vrhovnog suda, a za prava tuženikova to je nesporno, jer je sigurno da ga u okviru spomenutog pravnog poretka nitko ne bi mogao smetati u uživanju kupljene stvari.

Teškoća je nastala odatle što je brod dospio /svejedno s kojeg uzroka/ u sferu jurisdikcije druge države, dakle pod tuđi suverenitet, a poredak kojeg ne mora biti suglasan s poretkom FNRJ. To posebno utječe na pitanje oduzimanja stvari koje se vrši u stranoj državi u upravnom postupku kao sankcija za prekršaj po pravu te strane države, a takvi upravni akti ne moraju vrijeđiti eksteritorijalno. Kraj takve situacije, što je u jednoj državi stečeno pravo, u drugoj to ne mora biti. U okviru suvereniteta FNRJ tužitelj je stekao sva obećana prava, ali u krugu suvereniteta Italije on ih nije morao steći ni smatrati stečenima, i za taj krug mu nisu

bila ni obećana; to nije bilo nepoznato, već naprotiv to je situacija, koja kraj sadašnjeg stanja međunarodnog prava i kraj samostalnosti krugova suvereniteta pojedinih država postoji redovno, a na koju je u konkretnom slučaju dovoljno ukazano činjenicom što je u postupku prodaje bilo naglašeno da je brod bio talijanski i da je od organa FNRJ zaplijenjen zbog prekršaja.

Obzirom na izneseno neosnovan je dio tužbenog zahtjeva, kojim se traži raskid valjano zaključenog i uredno izvršenog ugovora, te povrat isplaćene kupovnine.

Neosnovan je i zahtjev za naknadu štete. Šteta, koju tužitelj trpi zbog toga što mu je treća osoba prisvojila inventar, nije nastala zbog protupravne radnje tuženikove, a okolnost što diplomatskim putem poduzete zaštitne mjere eventualno nisu uspjele, ne stvara osnovu za krivnju na koju bi se nadovezala obveza naknade štete. Pritom se primjećuje da tužitelj nije pokušao svoje pravo ostvariti vlasničkom tužbom protiv osobe koja se nalazi u protupravnom posjedu stvari zbog kojih on trpi štetu, a da ga tuženik u ostvarivanju takvih prava nije ni na koji način smetao.

Z.R.